

Crawl och språkstrid

MAX ENGMAN

I sommar skall det göras politik i simbassängen vid Ursins klippa. De nakna kropparna skola bli politiskt klassificerade. Till en början skall uppdelningen ske efter språkpolitiska synpunkter, men senare kommer man väl också att ta hänsyn till de naknas sociala och utrikespolitiska åsikter. ... Aborrarna, som äro neutrala i språkpolitiskt afseende, ha svårt att fatta hvad frågan gäller.

Hufvudstadsbladet 16.2.1916

Under åren 1916-1921 splittrades simidrotten i Helsingfors språkligt och politiskt. Helsingfors Simsällskap, huvudstadens enda simförening under två decennier, fick vid sin sida två andra specialföreningar. Motsvarande uppdelningar ägde rum på många andra sektorer inom föreningslivet. Det är frestande att försöka se mönster i mångfalden av splittring, svensk eller finsk utbrytning, parallellorganisationer o.a. lösningar på lokal-, distrikts- och centralorganisationsplanen. För närvarande saknas dock underlag för en sådan systematisering.¹

Frågan sysselsatte också samtiden. I en rapport till Svenska folkpartiets partidag 1910 konstaterade Ernst Estlander att även om fred rådde mellan språkgrupperna skulle föreningars ändamål sannolikt bättre främjas genom särskiljande på språklig grund. Hans granskning av huruvida en sådan uppdelning var önskvärd ur partiets synvinkel visade emellertid att det fanns många undantag från detta axiom. Den svenska

¹ Frågan behandlades vid seminariet "Svenskt föreningsliv i Finland" som Svenska litteratursällskapets nämnd för historieforskning anordnade i Svartå i september 1990. Föredragen kommer att ges ut i redaktion av Max Engman och Henrik Stenius. En tidigare version av denna uppsats framlades vid symposiet "Svensk populärkultur i Helsingfors" 1986. Sedan dess har Bror Henriksson förtjänstfullt behandlat HSS:s historia, inklusive språkfrågan, i 'Historik', *Helsingfors Simsällskap 1887-1987* (Helsingfors 1987), s. 26-164.

befolkningen, särskilt den bildade klassen, hade skyldigheter mot landet som helhet och borde ej avstå från arbete för detta mål. Existerande föreningar borde inte delas blott för principens skull, i synnerhet som en utbrytning innebar att man gick miste om sin andel i föreningens fonder och besparingar. Estlander motsatte sig en uppdelning av vetenskapliga, konstnärliga och tekniska föreningar och sammanslutningar för ideella nationella ändamål, men förordade en delning av föreningar för folkupplysning, yrkesföreningar och fackföreningar. Han rekommenderade alltså en långt förd ändamålsenlighetslinje, vilket även blev partidagens beslut.²

Estlander hade egentligen inget att säga om idrotten, utom att han räknade riksidsrottsförbund till föreningar med ett ideellt nationellt syftemål, vilka alltså inte borde delas. Detta skedde dock bara ett år senare då ett svenskt centralförbund bildades. Utvecklingen på föreningsfronten styrdes inte av partierna och bestämdes inte heller enbart av språkfrågor, utan som simningen visar spelade andra faktorer in.

Simningens särdrag

Simningen hör intimt samman med så olikartade aktiviteter som bad, simundervisning, livräddningsfärdighet, tävlingsidrott och solbad. Tyngdpunkten har vid olika tidpunkter lagts på olika aspekter, men samtliga har funnits och finns fortfarande med i den organiserade simningen. Simkunnighetens utbredning, i praktiken simskola och simuppvisningar, har i allmänhet kommit före både föreningar och tävlingar.

Simundervisningens primat kom även till synes i fråga om världens första simförening, Uppsala Simsällskap som 1796 grundades av sedermera astronomiprofessorn Jöns Svanberg, som samma år anordnade den första av de för Sverige och Finland unika simpromotionerna. Genom studenterna fick sällskapet flera efterföljare på andra håll i Sverige. De första simtävlingarna ordnades av ett engelskt simsällskap 1837 i Hyde Park och simningen som tävlingsidrott är närmast en brittisk innova-

² SFP:s centralstyrelsens prot. 16.2.1908 och partidagens prot. 1910, s. 11-14, Svenska Centralarkivet, Helsingfors. Ernst Estlander, *Vore det önskvärt att Föreningar för allmänna ändamål härefter skulle bildas af svenskatalande medborgare för sig?* (Helsingfors 1909).

tion, spridd särskilt av amatörsimmarnas förbund som grundades 1874.³

Till simningens särdrag hör ytterligare att även om den inte kräver specialutrustning, har dess utövning i organiserade former varit knuten till dyra anläggningar, simhus och siminrättningar, tidigare vanligen stora träkonstruktioner i havet med skilda avdelningar för män och kvinnor. Före simhallarnas tid, som i Helsingfors inleddes först 1928, var simningen en utesport som endast kunde utövas under en kort sommarperiod. Eftersom simföreningarna drev och i många fall fortfarande driver inrättningar med bassäng, simskola, kafé, klubbhus m.m. blir "simningen" inte enbart en idrottsutövning, utan ofta en livsstil för sommar-månaderna.

Simningen i Helsingfors

Under 1800-talet fanns bad- och simhus på olika håll i Helsingfors. År 1830 höll fäktmästaren G.M. Pauli simskola och simundervisning förekom sporadiskt senare. År 1883 grundades en siminrättning och simskola för burgnare elever av stud. Lars Krogius m.fl. på Skatuddens norra strand. Simskolan höll sin första promotion 1884. År 1887 uppförde handlande Julius Tallberg och byggmästaren Elia Heikel en siminrättning vid den s.k. Ursins klippa, uppkallad efter den simglade universitetsrektorn N.A. af Ursin.⁴

Helsingfors Simsällskap grundades i januari 1887. Syftemålsparagrafen gick tillbaka på motsvarande paragraf i det kortlivade Aura Simsällskaps år 1881 stadfästa stadgar och fastslog: "Helsingfors Simsällskaps syfte är att på lämpligt sätt söka befordra simkonsten samt bringa enhet och sammanhållning i sträfvandena för detta ändamål."⁵

³ Henrik Sandblad *Olympia och Valhalla*, Lychnos-bibliotek 35 (Stockholm 1985), s. 31-34, 87. *Finskt Idrottsblad (FIB)* 1909, s. 161-162.

⁴ Uno Westerholm & Oscar Forssell, *Helsingfors Simsällskap under tjuguarperioden 1887-1907* (Helsingfors 1907), s. 8-12, 17-21. John Henriksson, 'Historik', *Helsingfors Simsällskap. Minnesskrift vid 50-årsjubileet 1937* (Helsingfors 1937), s. 2-16. En koncentrerad översikt över simningen i Helsingfors i Ivar Wilskman, *Idrotten i Finland i början av tjugonde seklet IV* (Helsingfors 1906), s. 111-121.

⁵ HSS. *Minnesskrift 1937*, s. 266, 269. Aura Simsällskap verkade i fyra år och anordnade en promotion åtminstone 1880, Leena Laine, *Vapaaehtoisten järjestöjen kehitys ruuminkulttuurin alueella Suomessa v. 1856-1917*, Liikuntatieteellisen seuran julkaisuja 93 A (Helsinki 1984), s. 103.

Synbarligen till följd av konkurrensen från de två existerande privata siminrättningarna och deras simskolor dröjde det ända till 1892 innan Helsingfors Simsällskaps konstituerande möte hölls i Brandkårshuset. Vid detta såg man fram emot den dag då den "hurtiga och välgörande simsporten" på allvar blev hemmastadd i de tusen sjöars land. Årsmötet i maj 1893 beslöt att inhandla siminrättningen vid Ursins klippa och senare lyckades man utverka anslag av staden för ombyggnader. Samarbetet var även i fortsättningen gott, ty år 1899 lyckades HSS övertala staden att bygga en ny siminrättning ett par hundra meter väster om den tidigare. Den nya inrättningen arrenderades av HSS, men arrendet avskaffades med motiveringen att sällskapet arbetade för ett allmännyttigt ändamål. Från år 1905 fick sällskapet understöd av staden. Som motprestation beviljade HSS gratis bad och simundervisning för skolelever, brandmän och poliser. Stadens beredvillighet att stöda verksamheten förklaras av det stigande elevantalet i simskolan, som 1901 hade 781, 1906 1830 och 1912 2948 elever. År 1912 inledde sällskapet även undervisning i torrsim i folkskolorna på vintern. En av sällskapets drivande krafter, den blivande brandmästaren Oskar Ekman gav 1890 ut *Simkonsten och dess inöfvande på egen hand*, det första originalarbetet i sitt slag i landet.⁶

I fråga om simundervisning och livräddning samarbetade HSS intimt med Finska Sjärräddningssällskapet; simsällskapet fick ekonomiskt stöd av Sjärräddningssällskapet, utbildade stipendiater från landsbygden till simlärare och instruktörer samt bedrev upplysningsverksamhet runtom i landet. Sjärräddningssällskapets *Handbok i simning och lifräddning* utarbetades av HSS-simläraren Uno Westerholm. Sällskapets sekreterare, statistikern mag. G.R. Snellman publicerade 1902 en statistisk undersökning av simkunnigheten bland skolungdomen i Helsingfors.⁷

I detta simundervisnings- och livräddningssällskap, som måhända i Estlanders kategorisering snarast skulle höra hemma i gruppen "folkupplysning" eller föreningar med "ideellt nationellt ändamål", vann tävlingsidrotten endast långsamt insteg och s.a.s. bakvägen. Det centrala i

⁶ *HSS 1887-1907*, s. 24-28, 31, 37-38, 43, 51, 74, 80, 100-101. *HSS. Minnesskrift 1937*, s. 16-30, 43. *FIB 1907*, s. 139, 1910, s.43, 199, 1911, s. 144.

⁷ *HSS 1887-1907*, s. 52-55, 59, 66-67, 74, 79, 113. *HSS. Minnesskrift 1937*, s. 31-34, 214. Wilskman, s. 118-120. Westerholm i *FIB 1904*, s. 53-55, 68-69.

Helsingfors Simincättning
tilldelar
vid sin första promotion d. 21 Augusti 1887
den större belöningen

BELÖNINGAR

för utmärkt skicklighet åt
Emil Lindstedt 30 röster,

för berömlig skicklighet åt

Arthur Krogell	25 röster,
John Willberg	24 "
Emil Nordberg	23 "
Hugo Boberg	23 "
Otto Lindstedt	22 "
Knut Heikel	21 "
Theodor Nummelin	20 "
Frans Grünberg	20 "
Albert Petrelius	18 "

för godkänd skicklighet åt
Georg Nummelin 15 röster,
samt den mindre belöningen

BELÖNINGAR

åt Alfred Erikson och Albert Nyman.

PROGRAM.

1. Musiknummer.
2. Promotion.
3. Dykning på längd.
4. Dykning på djup.
5. Flytning i kedja.
6. Räddning af drunknande personer.
7. Afklädning.
8. Sluthoppning.

Början sker kl. 4 e. m.

Oskar Niskan.
Sim-åkrare.

HELSINGFORS SIMSÄLLSKAP

Simuppvisning i LUX-belysning
med

Stort briljant vattenfyrverkeri

Torsdagen den 3 sept. kl. 8 e. m.

PROGRAM

1. Musik, fi-fors hornorkester
2. Fontän
3. Sjömansdans
4. Figurflytning
5. „Necken“
6. Vattenfyrverkeri
7. Afklädning under vattnet
8. Strömhopp med faktor
9. Varierande hopp med faktor
10. Hopp
11. Vattenpolo
12. Vattenfyrverkeri

Program för simpromotion och simuppvisning före tävlingssimningens tid.

verksamheten var simskolan samt uppvisningar av äldre simmare och simskoleelever, ofta i samband med promotioner. Uppvisningarna hörde till sommarens underhållning i Helsingfors. Programmen upptog en mängd varierande nummer, ett stående var "lifräddning och skenbart drunknades behandling".⁸

⁸ FIB 1904, s. 69-70, 85-86, 92-93. Jfr Väinö Tanner, *Nåin Helsingin kasvavan* (Helsinki 1947), s. 177-178.

En simtävling, veterligen landets första, förekom redan vid elevuppvisningen 1893, men det var fråga om en sträcksimning om c:a 500 meter från Ugnsholmen till Ursins klippa och två av de fyra deltagarna avbröt p.g.a. "irakad opasslighet". Som en nyhet infördes vid uppvisningen 1901 kappsimning inom bassäng, "en s.k. stafettäflan mellan folkskoleelever, hvilka under sommaren erhållit undervisning vid simskolan". De verkliga simmarna, ofta mogna män, simmade sträcksimning om minst en halv kilometer.⁹

Vattenpolo, ett ursprungligen skotskt spel, demonstrerades som ett "nytt och intressant nummer" vid promotionen 1901. Lagidrottens sociala, icke-egoistiska innebörd poängterades, men:

Därtill kommer att polospelet uppfostrar den enskilde deltagaren till snabbhet, rådhighet och uthållighet, just de nödvändiga egenskaperna hos en duktig lifräddare. Betydelsen häraf talar för sig själf.¹⁰

Även senare underströks spelets "stora betydelse för utbildande af unga dugliga lifräddare". Den vandringspokal som blev inledningen till finska mästerskapen i vattenpolo donerades följdriktigt med denna målsättning av lotsdirektören, generalmajor Sjöman, senare ordförande i Finska Sjöreddningssällskapet. Den första matchen om pokalen utkämpades 1905 mellan HSS och Helsingfors Idrottsklubb, en av de allmänna idrottsföreningar som hade simning på sitt program.¹¹

Vid denna tid fanns redan ett fullt tävlingsprogram och finska mästerskap i hopp och simning med någorlunda fasta regler, men man tävlade och noterade ännu länge rekord i livräddning och för detta ändamål instiftades 1912 ett vandringspris. En modell hade man i de internationella tävlingarna om The Kings Cup, där simmarna påklädda tävlade i simning i olika simsätt och ilandförande av "levvande subjekt" (senare övergick man allmänt till bogsering av trädockor). I Helsingfors var man full av beundran för "allroundsimmaren" och livräddningsaposteln William Henry och hans insats som grundare och sekretetare för Royal Life Saving Society (1890). Henry besökte 1905 Finland och förvånade sig

⁹ *HSS 1887-1907*, s. 28, 55-57. *HSS 1887-1987*, s. 54-55, 62.

¹⁰ *HSS 1887-1907*, s. 56. *Wilskman*, s. 116.

¹¹ *HSS 1887-1907*, s. 60, 69, 74, 84. *FIB 1904*, s. 78-79, tävlingsbestämmelserna *FIB 1905*, s. 56, de första stadgarna, s. 56-57, 69 och matchreferat, s. 92-93.

Vid sekelskiftet gick HSS kraftigt in för "spridande af kunskap i sättet för räddning af drunkande". Livräddning infördes som obligatoriskt ämne också i simskolan och snart införde man systematisk undervisning i "skenbart drunknades behandling" (Finskt Idrottsblad 1904, s. 69). T.v. Uno Westerholm.

över det kalla vattnet och promotionsleden - han menade att det lönade sig att resa till Finland enbart för detta skådespel. Han var själv promotor vid sällskapets elfte promotion vid 20-årsjubileet två år senare.¹²

Finska Simförbundet grundades år 1906, i rätt hög grad på HSS:s initiativ, två senare än motsvarande förbund i Sverige, men före Norge och Danmark. Inom förbundet spelade också simundervisning och livrädd-

¹² FIB 1904, s. 77, 1905, s. 100, 123-124, 140-141, 1906, s. 85-86, 1907, s. 98, 106-107, 121-122, 133-134, 142. Stadgar för vandringspris, HSS. Minneskrift 1937, s. 275. HSS 1887-1987, s. 73-74. Paavo Teräsvirta, Suomen Uimaliitto - Finska Simförbundet 1906-1956 (Helsinki 1956), s. 24, 38.

Från simningen spreds magister- och kandidatproven även till andra idrotter, åtminstone till friidrotten och gymnastiken, men avskaffades i vardera 1915, medan promotionerna levt kvar inom simningen, Aimo Halila, Suomen voimistelu- ja urheiluliitto SVUL 1900-1960 (Helsinki 1960), s. 132, 146-150.

ning huvudrollen, snarare än tävlingsidrotten. Stadgarnas första paragraf talade om förbundet som en sammanslutning för idrottsföreningar, men ändamålsparagrafen framställde förbundet närmast som en allmännyttig organisation för främjande av simundervisning, livräddning, uppförande av siminrättningar och simhallar samt för påverkan på allmänna opinionen i dylika frågor. Simtävlingar intog en rätt undanskymd plats och ägnades endast två paragrafer i stadgarna. Vid det konstituerande mötet, som valde Eugen Schaumans far, geheimerådet F.W. Schauman, tidigare ordförande i Sjöräddningssällskapet, till president, ägnades också en stor del av förhandlingarna åt utbredningen av simkonsten. Valet av Schauman, som följande år även utsågs till hedersmedlem i HSS, var en markering som visade förbundets politiska hemvist; presidenten hälsades som fader till en livräddare.¹³

Till simförbundets uppgifter hörde att skapa förutsättningar för simning, d.v.s. siminrättningar och simhallar. Särskilt det senare blev en hjärtesak för förbundet även om resultaten under de två följande decennierna uteblev. Förbundet, som 1916 hade 36 medlemsföreningar med 9062 medlemmar, var sålunda både en filantropisk organisation för simundervisning och livräddning och centralförbund för en idrottsgren. För den förra delen av sin verksamhet uppbar förbundet även statsunderstöd. Förbundet var tvåspråkigt och utsåg såväl *Suomen Urheilulehti* som *Finskt Idrottsblad* till sina officiella organ.¹⁴

Till förbundets uppgifter hörde också att representera Finland utomlands och det var 1909 med om att grunda internationella simförbundet, Fédération Internationale de Natation Amateur. Härmed blev Finland grundande medlem, men inte Ryssland, som saknade ett nationellt förbund. Det internationella samarbetet förde med tiden med sig en större betoning av tävlingsidrotten.¹⁵

HSS spelade en central roll i Simförbundet och besatte samtliga funktionärsposter, både på grund av sin ställning och stadgarnas bestämmelse att förbundsstyrelsen skulle finnas i Helsingfors. Uno Westerholm var samtidigt sekreterare för HSS, Simförbundet och Sjöräddningssäll-

¹³ *Stadgar för Finska Simförbundet* (Helsingfors 1906), s. 1, även *FIB* 1906, s. 12, 95, 125-126, 143, 1910, s. 170. Jfr Laine, s. 402-404.

¹⁴ *FIB* 1905, s. 128-129, 144, 1907, s. 7-8, 62-63, 1913, s. 346, 1914, s. 287-288, 1917, s. 23. Teräsvirta, s. 17-18. Laine, s. 403-405.

¹⁵ *FIB* 1912, s. 245. Teräsvirta, s. 18-19. Laine, s. 406.

skapet. Det är sannolikt att tävlingsidrotten spelade en underordnad roll för majoriteten av HSS:s medlemmar i jämförelse med simundervisning och livräddning. Berättelsen över den första tjugoförårsperioden upp- tar fullständiga förteckningar över samtliga promoti som fått eklövs- och pilklövskransen före listan över de fåtaliga rekorden. Medlemskåren omfattade 1913 305 medlemmar, av vilka 195 ständiga. Förteckningen över ständiga medlemmar 1906 upp- tar nästan enbart svenska namn och har en markant överrepresentation för grupper som handlande och före- tagare, akademiker och tjänstemän.¹⁶

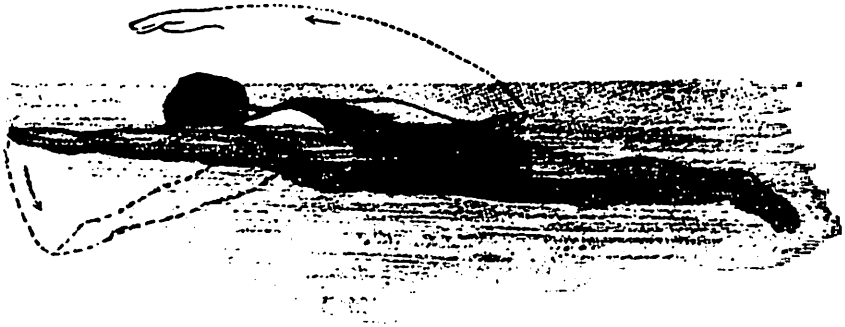
Trudgen och crawl

År 1905 deltog HSS:s drivande kraft Uno Westerholm i den stora sim- nings- och livräddningskongressen i London. Därifrån hemförde han det nya simsättet "troudgen" och placerade sig hemma "som afgjord första man" i en tävling om 50 meter. Tidigare hade bröstsimmet mött konkurrens från öfverarmsim eller engelskt sidsim, genom vilket man ansågs uppnå en otrolig fart. Nu distanserades sidsimmet i sin tur av kastsimningen (hand-over-hand or Indian stroke), varvid simmaren väx- elvis förde händerna ovan vattnet, vanligen i kombination med bröst- simsspark. I England infördes det 1873 av J. Trudgen som lärt sig det i Sydamerika och gav namn åt simsättet, "trudgen" eller "troudgen". Ef- ter vissa förbättringar spreds det snabbt. På längre distanser var det van- ligt att byta simsätt och dessutom förekom tävlingar i kombinerad sim- ning (troudgen, bröstsim, sidestroke och ryggsim).¹⁷

Följande innovation, "the crawl-stroke" nådde Finland vid det andra engelska simmarbesöket 1907; redan i slutet av föregående år hade *Finskt Idrottsblad* emellertid rapporterat om simsättet, "som i sin ur- sprungliga form har förekommit bland Polynesiens vildar sedan urmin- nes tider", men ytterliga fullkomnats av de australiska mästersimmarna. Simsättet var tröttande, men hade blivit av revolutionär betydelse "så- som varande det ovedersägligt snabbaste af alla nu kända simsätt". Au- straliern Dick Cavill hade genom en slutspurt med crawl 1905 tagit hem

¹⁶ *HSS 1887-1907*, s. 30, 138-144. *HSS. Minnesskrift 1937*, s. 35, 243.

¹⁷ *FIB 1906*, s. 73-74, 124. *HSS 1887-1987*, s. 41-42, 53. Jfr Ralph Thomas, *Swim- ming* (London 1904), s. 40, 137-138, 418.

Trudgen enligt Finskt Idrottsblad 1906, s. 74.

världsmästerskapet på en engelsk mil. De australiska crawlsimmarna besegrade sina amerikanska medtävlare vid världsutställningen i St. Louis och simsättet togs genast upp av amerikanen Leo J. Goodwin:

Det ligger ingenting vackert eller graciöst i crawling, och det berättas att, då Goodwin först begynte öfva sig i densamma i New York Athletic Clubs simhall, han använder sina muskulösa lemmar med en sådan kraft att vattnet strittade från ena sidan af basängen till den andra och hotade att dränka alla dem, som råkade åse hans besynnerliga experiment. Den fart han härvid lyckades uppnå var emellertid så stor att hans våta, men entusiastiska klubbkamrater genast förutspådde att detta simsätt skulle åstadkomma en fullständig revolution.¹⁸

Detta blev också fallet, ty rekorden rasade i snabb takt, även om det tog några år innan crawlsimmarna tog över rekorden på de längre sträckorna och bland damerna. Det nya simsättet slog igenom med enorm kraft. Även om olika simsätt förekom parallellt och kombinerades blev den som inte tillägnade sig de nya ohjälpligt efter. När HSS spelade vattenpolo mot Åbo Idrottsvänners lag beskrevs matchen som en "kamp mellan hajar och löjor. När de gröfre byggda Helsingforsarena med sina kraftiga troudgentag simmade öfver de små Åboiterna, försvunno dessa som om de blifvit uppslukade". Några år senare hånade *Finskt Idrottsblad* de kvinnliga simmarna för deras miserabla "grodtrudgen", som omöjliggjorde goda resultat. Särskilt Vasa Simsällskaps herrar tillägnade

¹⁸ *FIB* 1906, s. 160-161, 1909, s. 199-200. Även *Suomen Urheilulehti (SUL)* 1913, s. 474, 509.

Toivo Aro (Ahlstedt, 1887-1962) i sin specialitet, raka trampolin hopp på Ursins siminrättning omkr. 1906 (Helsingfors stadsmuseums bildsamlingar, foto K.K. Aro). Aro erövrade flera finska mästerskap i raka trampolin hopp för HSS. Han segrade vid de internationella tävlingarna i Stockholm 1905, vilket betecknades som ett inofficiellt världsmästerskap, och deltog i de olympiska spelen i London 1908 och Stockholm 1912.

Aro hör till de personer som blivit både sim- och filosofiexamister, den förra värdigheten erövrade han, tillsammans med bl.a. John Henriksson, i HSS simskola 1901, som leddes av Uno Westerholm. Provtagningen för den senare värdigheten tog längre tid och den uppnådde han vid promotionen 1919. Aro verkade som kurator för Sydsfinska avdelningen, biblioteksamanuens och redaktör vid Suomen Urheilulehti. År 1920 blev han kamrer och 1925 verkställande direktör vid Helsingin Suomalainen Säästöpankki.

Aro hade en mångsidig karriär som idrottsledare, bl.a. som medlem av olympiska kommittén och Stadion-stiftelsen, ordförande för Finlands skidförbund och styrelsemedlem i internationella skidförbundet samt kommodor för Suomalainen Pursiseura. Hans speciella skötebarn var simningen och han var styrelsemedlem i simförbundet 1909-1947 och ordförande 1930-1947 samt mångårig ordförande för Helsingin Uimarit.

sig crawl, s.k. tvåtakts Vasa-crawl, och for fram "likt sannskyldiga sjöodjur", vilket gav dem frimshegemoni på kortare sträckor för flera år.¹⁹

De nya simsätten beskrevs av samtiden som revolutionära förändringar. På simningens område signalerade de den förändring som de flesta idrottsgrenar genomgick, snabbhets- och prestationsidealets definitiva genombrott, vilket bl.a. framkommer i påpekandena att de var tunga och oestetiska, men effektiva. De nya simsätten hade emellertid inte bara en revolutionerande inverkan på frisimmet, utan också på språksituationen i Helsingfors Simsällskap. Toivo Aro, ledaren för den finska utmarschen ur HSS år 1916, kommenterade långt senare skeendet på ett sätt som betonade "simteknologins" roll:

Kun nyt vuosien takaa näitä asioita muistelee ja tarkkailee niitä historiallisella viileydellä, näkee kaiken aivan toisessa valossa kuin silloin kiivaiden kiistojen keskellä. Silloin meistä tuntui siltä, että pääsyynä Helsingin Uimarien perustamiseen oli kieliriita, mutta ilman sitäkin uusi seura olisi varmaan syntynyt, vaikkei ehkä niin varhain. Se vallankumous jonka uudet uimatavat aiheuttivat m.m. Helsingin Uimaseurassa, kantoi jo kohdussaan uuden uimaseuran sikiöitä. Yhä kiivaammiksi käyvät kiistat olivat vain synnytysspoltteita. Se nuori polvi, joka uuden uimatavan edustajana kilpailussa voitti vanhemman, oli ennättänyt varttua siihen ikään, jolloin jo uskalletaan arvostella johtajia ja opettajia. Kun nämä m.m. lyhytnäköisyydellään kieliasioissa antoivat aihetta arvosteluun, jopa kiihoittivat mieltä vastaansa, menettivät he lopunkin arvovaltansa uuden polven silmissä. Se tahtoi ottaa ohjaket omiin käsiinsä.²⁰

Aros bedömning kan förstås avfärdas som uttryck för efterklokhet eller vinterkrigsanda, men det finns mycket som talar för hans uppfattning att konflikten uppstod ur en klyfta mellan generationer och olika uppfattningar om simsporten.

¹⁹ *FIB* 1908, s. 108, 1910, s. 173, 1911, s. 147. *SUL* 1913, s. 474-475, 509. Jfr även beundran för olympiasegraren Duke Kahanamokus crawl, *FIB* 1912, s. 168. *Teräsvirta*, s. 20, 24-27, 38-39.

²⁰ Toivo Aro, 'Helsingin Uimarit-seuran perustaminen', *Helsingin Uimarit vv. 1916-1941* (Helsinki 1941), s. 8, 11-12. Även *Helsingin Uimarien toiminta v. 1916-1925* (Helsinki 1926), s. 3-10. Den "simteknologiska" sidan, närmast trudgens ankomst till Finland, betonades även i en osignerad artikel, synbarligen av Aro, som bakgrunden till simförbundets tillkomst, *SUL* 1916, s. 331-332. Jfr Hans Bonde, 'Den hurtige mand. Mansideal i den tidlige danske sportsbevegelse', (Dansk) *HT* 1988, s. 18-60

Vågsvall

HSS:s första stadgar innehöll inga bestämmelser om språk, liksom inte heller de som antogs 1908. År 1909 gjordes ett försök att minska styrelsens befogenheter, bl.a. i fråga om att utanordna medel och utse simlärare. Samtidigt föreslog Aro en stadgeändring som gick ut på att sällskapets officiella språk var finska och svenska, men det röstades ned på årsmötet med siffrorna 38–11.²¹

Några år senare, 1913, inträffade en annan konflikt, vars bakgrund är något oklar. Vid styrelsevalet blev ordföranden Oskar Ekman invald i styrelsen med knapp marginal och med minst röster. Följden blev att han avsåde sig medlemskap i styrelsen. Han följdes omedelbart av tre andra av styrelsens äldre, svensksinnade ledamöter, bl.a. Uno Westerholm och senare av ytterligare två. Det förefaller inte som om konflikten direkt skulle ha varit förorsakad av språkmotsättningar, eftersom bl.a. de finskspråkigas främsta förespråkare Toivo Aro, som invaldes i styrelsen, försökte övertala Ekman att fortsätta. En konsekvens av regimskiftet var emellertid att verksamheten under 1913 hade en markerat tvåspråkig karaktär. Till promotor utsågs Finlands Gymnastik- och Idrottsförbunds kassör, från 1914 ordförande, direktören i försäkringsbolaget Suomi K.H. Majantie, som talade på båda språken, man tryckte medlemskort också på finska och årsberättelsen 1913 avfattades och trycktes på båda språken.²²

I sin analys av orsakerna till schismen 1916 nämnde Aro "kortsyntet" från de äldres sida. Man kan identifiera flera missnöjesorsaker bland de finskspråkiga simmarna. Redan 1906 hade Aro själv protesterat mot att HSS inte annonserade sina simuppvisningar i *Uusi Suometar*; resultatet blev att föreningen utestängde honom från deltagande i finska mästerskapen. Saken gav upphov till en polemik där Aro av *Finskt*

²¹ *HSS 1887-1987*, s. 76.

²² Årsmötesprot. 28.2.1913, styr.prot. 27.6.1913, Majanties tal som bilaga till årsberättelsen 1913, HSS arkiv, Helsingfors stadsarkiv, om Majantie, *FIB* 1918, s. 50. *HSS 1887-1987*, s. 69-70. Synbarligen var det dessa förändringar som *FIB* (1913, s. 93) syftade på då bladet jämförde tillståndet inom sällskapet och den av en storm svårt ramponerade Ursins siminrättning. Båda var illa skadade, men stod kvar: "Den inom samsällskapet påbörjade remonten efter stormen liknar redan väl mycket en nybyggnad."

PROGRAM
VID
HELSINGFORS SIMSÄLLSKAPS
INTERNATIONELLA SIMFEST
HELSINGFORS 14—16 AUGUSTI 1909

HELSINGIN UIMASEURAN
KANSAINVÄLISEN UIMAJUHLAN
OHJELMA
HELSINGISSÄ 14—16 ELOKUUTA 1909

HELSINGIN UIMARIEN
UINTIKISAT
OHJELMA
10—11. 7. 1926

HUMALLAHDEN UIMAKOULULLA
HELSINGISSÄ

PROGRAM
VID
HELSINGIN UIMARITS
SIMTÄVLINGAR
10—11. 7. 1926

HUMMELVIKENS SIMINRÄTTNING
HELSINGFORS

Simmartvåspråkighet före och efter den stora schismen.

Idrottsblad betecknades som en "suometariansk agitator".²³ Det dröjde innan simskolan började utfärda betyg på finska och de finskspråkiga ansåg att svenskspråkiga gynnades vid utnämningen av simlärare. De ansåg även att HSS var redo att bistå föreningar i svenskspråkiga trakter, men var döv för motsvarande önskemål från finskspråkiga.²⁴

Inom HSS märktes huvudstadens ändrade språkförhållanden främst genom en ökad andel finskspråkiga bland de badande, bland simskolans elever och småningom även bland de aktiva simmarna, men däremot i ganska ringa grad inom medlemskåren. Siminrättningen betjänade en stor publik, men simsällskapet hade rätt få betalande och röstberättigade medlemmar. När den finskspråkiga crawl-generationen åren 1913—1915

²³ *FIB* 1906, s. 97.

²⁴ *HU* 1916-1941, s. 9. *HSS. Minnesskrift* 1937, s. 46. *SUL* 1916, s. 414.

nådde majoritet bland de aktiva bäddade detta för spänningar. Många av de unga simmarna kom från Helsingin Suomalainen Realllyseo. Skolans idrottsentusiaster grundade föreningen Veikot, som sysslade med bollsport, men som bland sina medlemmar räknade en stor del också av HSS:s aktiva, bl.a. Veikots sekreterare, den senare idrottsledaren och generalen, simhopparen Yrjö Valkama. De egentliga ledarna för de finskspråkiga inom HSS var dock de äldre, viceordföranden Toivo Aro (Ahlstedt) och styrelsemedlemmen, järnvägstjänstemannen Jonni Raita (Eklund).²⁵

Vattendelare

Redan sommaren 1915 uppstod bland de finskspråkiga aktiva simmarna tanken att man inte följande sommar skulle representera HSS. Yrjö Valkama, som 1914 vunnit mästerskapet i trampolin hopp för HSS, representerade 1915 Lahtis-föreningen Ahkera. Hösten 1915 grundade Veikot en simsektion till vilken man började värva medlemmar. Detta var synbarligen ett initiativ från de yngre simmarna, medan Aro och Raita försökte åstadkomma en förhandlingslösning. De räknade synbarligen med att de finskspråkiga småningom skulle ta över till följd av Helsingfors ändrade språkförhållanden.²⁶

Beträffande själva årsmötet 1916 och de föregående förhandlingarna går uppgifterna något i sår, men uppenbart är att det blev en totalkonfrontation:

Aldrig förr har vid en idrottslig sammanslutnings möte den språkliga motsättningen så öppet och skarpt formulerats och konsekvent i praktiken tillämpats. Med kännedom om att å finskt håll planer voro å bane att åstadkomma en finsk majoritet i styrelsen – eller åtminstone ett övergångsstadium till ett dylikt sakernas tillstånd – hade det svenska elementet inom sällskapet infunnit sig i förkrossande majoritet, och sedan fem finsksinnade kandidater föreslagits, svarades med uppställandet af en rent svensk lista, samtidigt med att de svensksinnades talesman, hr U. Westerholm, gaf klart besked om att meningen var att bibehålla sällskapets svenska prägel alla motsatta sträfvanen och den "naturliga utvecklingen" till trots.²⁷

²⁵ *HU 1916-1941*, s. 9-11. Reallyceet hemförde 1916 för alltid Koroleffska pokalen i 200 m stafettsimning för skolor, *FIB 1916*, 220. HSS:s kamratkrets, en sammanslutning för de aktiva under vintern, avfattade sin årsberättelse 1914-1915 på svenska, men följande säsong på finska, HSS, årsber, HSSA, HStA, jfr *HSS 1887-1987*, s. 65.

²⁶ HSS:s årsber 1915, HSSA, HStA. *HU:n toiminta v. 1916-1925*, s. 4-6.

²⁷ *FIB 1916*, s. 37. Westerholm var ansvarig utgivare för *FIB*.

Enligt en uppgift hade de finskspråkiga blivit utlovade fyra styrelseplatser, men detta sveptes åt sidan vid mötet. På svenskt håll uppgavs åter att de finsksinnade förberett en kupp och begärt fem platser, d.v.s. majoritet. Bland de bevarade handlingarna finns en lista som uppges vara Aros förslag, den upptar åtta namn. Av dessa kan fyra identifieras som finsksinnade och Aro kan ha varit tänkt som den femte; listan upptar ingen av de svenskspråkiga äldre ledarna inom sällskapet, vilka samtliga återfanns på den färdigt skrivna svenska lista som Westerholm framlade vid mötet.²⁸

Hufvudstadsbladet ansåg att HSS:s ledning inte borde få övergå till personer vilkas insats inte berättigade dem därtill och att dyrköpt erfarenhet hade visat att tvåspråkiga organisationer inte skänkte någon sämja. Tidningens referat visar emellertid också på andra motsättningar än de språkpolitiska:

Finnarna begagnade sig af den motiveringen, att publiken nere vid siminrättningen redan har en finsk prägel. Låt så vara, simsällskapet är i hvarje fall en institution för sig – replikerades från svenskt håll -, och det är icke gifvet, att den simmande majoriteten är lämplig att ha hand om ledningen af inrättningen. Finnarna ville som styrelsekandidater lancera rekordsimmare; men styrelsen är ju icke någon bassäng, och inte någon trampolin heller.²⁹

Enligt motparten hade Westerholm förargad betonat att simsällskapet grundats av de svenskspråkiga och att de finskspråkiga trängt sig in och åstadkommit gräl och förfinskningsförsök. Omröstningen gav den svenska listan en förkrossande majoritet, den sista invalda på den svenska listan fick 92 röster, medan Aro, som fick mest röster av de finskspråkiga, fick 13. Aro förklarade detta med att de finska medlemmarna inte infunnit sig, dels för att de inte frekventerade krogar – mötet hölls på Kämp – dels för att mötet hölls vid en sådan tid på dagen att de flesta inte kunde frigöra sig från sina arbeten.³⁰

Det är svårt att exakt fastslå intentionerna på finskt håll, de sträckte sig åtminstone till att åsidosätta sällskapets äldre ledare. Försöket omin-

²⁸ Handlingar rörande språkschismen 1916, HSSA, HStA. *Hbl* 16.2.1916. Aro uppgav i *SUL* 1916, s. 321, att fyra finska kandidater föreslagits. *HU* 1916-1941, s. 11. *HU:n toiminta v. 1916-1925*, s. 8-9. *HSS. Minnesskrift 1937*, s. 48-49.

²⁹ *Hbl* 16.2.1916.

³⁰ Årsmötesprot. 12.2.1916, HSSA, HStA. *SUL* 1916, s. 321- 322.

lemsstruktur och årsmötet gett ett utslag som inte lämnade något utrymme för eventuella moderata stämningar bland de finskspråkiga. Mötet väckte stor uppmärksamhet i pressen. Aro, som närmast blivit utkörd ur den förening där han varit viceordförande och som han representerat vid två olympiska spel, konstaterade bittert i *Uusi Suometar* att svenska nationalister tagit över och att simsällskapet nu hade ”yksi kieli, yksi mieli”, medan *Helsingin Sanomat* fastslog att partiståndpunkter blivit dominerande i sällskapets verksamhet. Westerholm hade uppmanat finnarna att lämna simsällskapet i fred och grunda en egen förening.³²

Kallelsen till en ny finsk förenings grundande i Heimola den 19 mars tog fasta på språkfrågan. Aro skrev i *Suometar* att två simsällskap i samma stad var ett svaghetstecken, men att samarbete nu blivit omöjligt sedan de finskspråkiga i praktiken körts på porten. Han vände sig särskilt till de äldre och crawlsimmarna kunde rida på en bred uppslutning; mötet samlade ett hundratal deltagare av vilka största delen anslöt sig. Då HU anslöt sig till simförbundet i april hade föreningen c:a 300 medlemmar och på sommaren 400, medlemmarna i Veikots simsektion anslöt sig in corpore. Under den följande tiden inströmmade nya medlemmar och donationer så att den nya föreningen snabbt blev landets största och välbestäddaste.³³

Mötet, där Aro förde ordet och Raita protokollet, var enigt om allt annat än den nya föreningens namn. En opinion ansåg att eftersom föreningens grundades som en motvikt till en svensk förening vore det med tanke på dess framtida understöd viktigt att betona dess finskhet. Denna riktning ville ha namnen ”Helsingin Suomalainen Uimaseura” eller ”Helsingin Suomalaiset Uimarit”. Initiativtagarna stödde det slutliga namnet ”Helsingin Uimarit” med motiveringen att det var kärnfullare och konstaterade ”ettei seuran pidä ylen räikeästi leimata suomalaisuuttaan, koska on mahdollista, että siihen tulee liittymään ruotsalaisiakin uimareita, jotka eivät halua suomalaisista tovereistaan erota ja joille uima-asia merkitsee enemmän kuin kieliä”. Aro var efter HSS:s årsmö-

³² HSS. *Minnesskrift 1937*, s 48-49. *HU 1916-1941*, s. 9-11. *HU:n toiminta v. 1916-1925*, s. 4-9. *US 14.2.1916*. *HeSa*. 15. o. 17.2.1916.

³³ *US 19.3.1916*. *HeSa 19-20.3.1916*. *SUL 1916*, s. 414. *HU styr.prot. 29.5.1916*. *HU r.y. 1916-1956* (Helsinki 1956), s. 10, 28. *FIB 1917*, s. 222.

te på samma sätt angelägen att betona att det inte fanns någon bitterhet mellan de aktiva simmarna, de svenska hade alltid satt simningen främst och lojalt stött sina finska kamraters rimliga krav. Det var inte deras fel att ledningen inom HSS åter övergått till män som simmarna redan en gång med gemensamma krafter lyckats bli av med och som endast var intresserade av att upprätthålla svenskhetens övervalde. Aro avsåg uppenbart dem som avgått i samband med konflikten 1913.³⁴

Det ideologiska inslaget erkändes också av *Finskt Idrottsblad* om än slutsatsen var en annan:

Det sätt, hvarpå den svenska majoriteten så gott som tvang Helsingin Uimarit att bryta ut sig, utmärkte sig måhända genom en viss hänsynslöshet och hvarför man ej kan undra öfver, att saken väckte ont blod. Men samtidigt var tillvägagångssättet öppet och rättframt, och dess följd - den språkliga uppdelningen - var enligt vår uppfattning lycklig.³⁵

Efter den stora uppståndelsen kom det ideologiska momentet givetvis in i bilden också på finskt håll och HU:s konstituerande möte lockade personer som Aro senare ansåg att simmade bättre i andra vatten än siminrättnings:

Ajan hengen mukaisesti ja asian alkuvaiheista johtuen kokouskutsu oli kirjoitettu agitatoriseen sävyyn ja nimenomaan kielikysymystä tehostettiin kokouksessakin. Varmaan monet osanottajista olivatkin tulleet kokoukseen enemmän suomenkielisyytensä kuin uimaharrastuksen kannustamina. Seuraan liittyi joukko sellaisiakin kannattavia jäseniä, joita ei uimalaitoksella oltu nähty aikaisemmin eikä nähty myöhemminkään.³⁶

Ringar i vattnet 1

Huvudstaden hade nu två simsällskap, men en enda siminrättning. HSS anhöll i normal ordning i mars om att få disponera Ursins på tidigare villkor, vilket även förordades av drätselkammaren. HU vände sig emel-

³⁴ HU:s konstituerande mötets protokoll 19.3.1916, i HU:s förvar. *SUL* 1916, s. 414. I sina erinringar uppgav Aro (*HU 1916-1941*, s. 11) att det fanns flera namnförslag, men nämnde endast "Helsingin hauet", som inte antecknats i protokollet.

³⁵ *FIB* 1916, s. 174-175. Också *Hbl* 16.2.1916 hade sin slutsats klar "de tvåspråkiga organisationerna skänka ingen sämja och afsätta inga goda arbetsresultat. Det är bättre att verksamheten sker på två linjer."

³⁶ *HU 1916-1941*, s. 10.

lertid endast fem dagar efter föreningens grundande till staden med en motsvarande ansökning. Man påpekade att man tvingats grunda en separat förening och att denna, med de krafter den redan förfogade över måste betraktas som stadens, om inte hela landets främsta. Man framhävde vidare att HSS behållit sällskapetets egendom och att den nygrundade föreningen var i större behov av stöd, men erbjöd sig ändå att betala 1000 mk i hyra – HSS hade ju tidigare uppburit understöd av staden.³⁷

I början av april uppvaktades stadsfullmäktige med ytterligare skrivelser. HU framförde ett kompromissförslag som gick ut på att föreningarna skulle dela på förvaltningen av siminrättningen. I ett genmäle framhävde HSS sin stora insats för simundervisningen, sedan 1900 hade simskolan haft 22 500 elever och kreerat 1 400 simmagistrar och -kandidater. Man framhävde med olika argument hur HSS var oförändrat och skilde sig från den nya föreningen:

I enlighet med sina stadgar har Helsingfors Simsällskap till syftemål att utbreda kunskap i simning och lifräddning i Helsingfors och kringliggande omnejd. Föreningen är sålunda i främsta rummet en sammanslutning för utbredande af den elementära simkunnigheten bland massan af ortsbefolkningen och endast i andra rummet en sportförening, som genom systematisk träning och täflingar afser att uppdrifva "spetsar" på simsportens område, hvilket att döma af "Helsingin Uimarits" i pressen synliga meddelanden, kommer att var denna förenings huvuduppgift.

...

Att en ny simklubb bildats – låt vara att det är en partiklubb och att från vår förening till den öfvergått ett tjugotal af de yngsta medlemmarna – anse vi som ett glädjande faktum. Simningen som sport vinner därpå. Men för den elementära simundervisningen vore det ett svårt bakslag, om ledningen af simskolan och dispositionsrätten till dess lokal splittrades.³⁸

Drätselkammaren förordade att siminrättningen och simskolan liksom tidigare skulle anförtros det beprövade simsällskapet, men att HU skulle få disponera över inrättningen för uppvisningar under tre söndagar.

³⁷ HSS t. stadsfullm. 16.3.1916, drätselkammaren t. stadsfullm. 23.3.1916, HU t. stadsfullm. 24.3.1916, Stadsfullm., handl t. 16.5.1916, Cb 82, HStA. HU styr.prot. 24.3.1916.

³⁸ HSS t. stadsfullm. 5.4.1916, HU t. stadsfullm. 3.4.1916, ibid. HSS:s skrivelse tryckt i *HSS. Minnesskrift 1937*, s. 277-278. Även *Hbl* 3.4.1916 som talar om "en obepröfvad nyss bildad klubb, hvars hufvudsyfte är simsport, icke simkunnighet"; även *Hbl* 6.4.1916.

Frågan väckte betydande uppmärksamhet i pressen. Både Aro och Raita argumenterade i tidningarna för HU:s kompromissförslag och fick stöd av de finska tidningarna. Drätselkammarens förslag segrade likväl i stadsfullmäktige efter en livlig debatt och fyra omröstningar. Stadsfullmäktige beslöt samtidigt på drätselkammarens förslag och efter inlägg i pressen att påskynda uppförandet av fler siminrättningar eftersom Ursins var för liten och led av att vattnet var förorenat.

Lösningen torde inte ha tillfredsställt någondera parten och ledde till vissa slitningar. De konkurrerande föreningarnas uppvisningar granskades noggrant och fick beröm och kritik rätt långt enligt språklinjen. *Lördagen* ansåg att HSS haft en mycket lyckad simuppvisning och att sällskapets arbetade på beprövat sätt sedan "en del finsksinnade bråkmakare" lämnat det. *Hufvudstadsbladet* ansåg att uppvisningen stod helt på nivå med de tidigare och kritiserade åter HU:s första uppvisning för att vara en kopia av HSS:s uppvisningar. *Finskt Idrottsblad* gav däremot fullt erkännande åt uppvisningen, som vittnade om "allvarligt arbete och stor entusiasm" och särskilt åt mästarhopparna Aro och Valkama.⁴⁰

Båda föreningarna ansträngde också sina krafter på andra områden. HU gjorde sig omedelbart gällande inom tävlingssimningen med fem mästerskap under sin första sommar, bland dem mästerskapet på 100 m frisim, som dittills varit förbehållet Vasa-simmarna. I domarsporter som hopp och vattenpolo gav mästerskapen, särskilt sammandrabbningarna mellan representanter för HSS och HU, upphov till konflikter. HU ansåg sig ha blivit bortdömt i vattenpolo, medan HSS ansåg sig ha blivit berövat mästerskapet i trampolin hopp. HSS lyckades, trots de avgångna simmarens förutsägelser om avstannad verksamhet, omedelbart båda upp äldre och yngre krafter och ett nytt simmargarde; sällskapet fick även motta ett antal nya vandringspris och höll flera simskolor.⁴¹

³⁹ *HeSa* 2.4., 14.5., 16-17.5., 28.5.1916. *US* 13.5., 17.5.1916. *DPr* 16.5.1916. Stadsfullm. prot. 16.5.1916 § 18, Ca 53, HStA. *SUL* 1916, s. 566.

⁴⁰ *Lördagen* 1916, s. 230. *Hbl* 10.7.1916. *SUL* 1916, s. 706-707. *FIB* 1916, s. 169. *HU r.y. 1916-1956*, s. 10-11.

⁴¹ Årsber. 1916, HSSA, HStA. *FIB* 1916, s. 163, 220, 1917, s. 139. *HU r.y. 1916-1956*, s. 11-12. HSS framhävde även i fortsättningen att grunddragen i dess verksamhet var "de allvarligt pedagogiska, instruktiva, icke rekordjagande", *Idrottsbladet* 24.7.1922. Simförbundets årsmötesprot. 30.7.1916, styr.prot. 16.8.1916, 8.7.1916, SimF, Finlands Idrottsarkiv (FIA)

Våren 1917 stod man åter inför problemet med siminrättningen. HSS, där Westerholm övertagit ordförandeklubban, anhöll om ograve-rad disposition över siminrättningen. Sällskapet framhävde sin "30-åriga s.a.s. kommunala värneplikt i kampen mot drunkningsdöden" och det oskäligen och ekonomiskt ofördelaktiga i att det måste avstå söndagar till "rena recettföreställningar" åt en "oansvarig sportförening". HU framhöll åter att föreningen var landets största, och på basen av tävlingsresultaten även främsta simförening.⁴²

Drätselkammaren påpekade för föreningarna att deras krav uteslöt varandra varefter de återtog sina ansökningar och inkom med en gemensam skrivelse parallellt på svenska och finska. "I och för undvikande af att behandlingen af detta ärende inom Stadsfullmäktige äfven i år finge samma så väl för Stadsfullmäktige som för oss sökande pinsamma karaktär som i fjol" föreslog man en kompromiss som gick ut på att HSS fick disponera Ursins och HU den iståndsatta siminrättningen på Busholmen samt rätt till tre uppvisningar på Ursins. Kompromissen godkändes av fullmäktige.⁴³

Föreningarna påskyndade även behandlingen av förslaget om en ny siminrättning: "Simskolefrågan i hufvudstaden borde nämligen snarast möjligt lösas sålunda att simundervisningen förlades till tvenne anstalter, en med svenskt och en med finskt undervisningsspråk." Under de följande åren disponerade HU siminrättningen på Busholmen tills man 1919 fick sin nya siminrättning i Hummelviken, först kallad "Bjälla" efter den närbelägna generalguvernörsvillan, senare "Humula".

Ringar i vattnet 2

Splittringen i Helsingfors avspeglades omedelbart inom simförbundet där HSS innehade en klar styrelsemajoritet. Ännu i februari publicerade *Suomen Urheilulehti* emellertid en i huvudsak uppskattande artikel, synbarligen av Aro, inför simförbundets tioårsjubileum. Förbundet hade verkat framgångsrikt och stått på sidan om de språk- och klassgräl som skakat det övriga idrottslivet, därför att entusiasmen för saken hade

⁴² HSS t. stadsfullm. 31.3.1917, HU t. d:o 14.4.1917, stadsfullm, handlingar till prot. 5.6.1917, Cb 85, HStA. HSS:s skrivelse tryckt i *HSS. Minnesskrift 1937*, s. 244- 245.

⁴³ Stadsfullm. prot. 5.6.1917 § 28, Ca 55, skrivelsen 30.4.1917 som bilaga, s. 1181, om diskussionerna före kompromissen, jfr HSS, styr.prot. 25.4.1917, HSSA, HStA.

segrat över andra intressen. I tio år hade de finska simföreningarna – trots sin mångdubbla majoritet – nöjt sig med en enda plats i förbundsstyrelsen, svenskspråkig ledning vid alla möten och svenskt protokollsspråk. Aro ville inte ta ställning till om en sådan likgiltighet var till heders för föreningarna, men menade att saken visade "kuinka kieroissakin olosuhteissa todellinen asianharrastus voi ylläpitää sopua ja innostusta yhteistyöhön".⁴⁴

Med tanke på att artikeln publicerades bara drygt tio dagar efter HSS:s stormiga årsmöte var den mycket försonlig och kan snarast läsas som en vädjan om fortsatt samarbete på tvåspråkig bas. Snart skärptes emellertid tonen. "En grupp medlemmar" kritiserade i *Urheilulehti* simförbundets styrelse för passivitet och misskötsel av förbundet. De särskilt utpekade HSS:arna Oskar Ekman och John Henriksson tillbakavisade anklagelserna och hävdade att de berodde på illvilja; de såg uppenbart Aros hand bakom "nidskriveriet". Förbundets styrelse tillgrep emellertid också organisatoriska åtgärder inför sommarens årsmöte. Enligt en aldrig tidigare använd paragraf i förbundets stadgar hade dess understödande medlemmar rätt att välja tio representanter till årsmötet. Nu sammankallade styrelsen de understödande medlemmarna till ett dramatiskt möte. Aro hade värvat 243 nya understödande medlemmar, men styrelse beslöt att avvisa dessa "utomstående personer", som antogs som medlemmar först efter mötet. Aro protesterade, liksom även mot att mötet hölls i april trots att stadgarna talade om mars, men mötet valde representanterna av vilka åtminstone hälften var medlemmar i HSS.⁴⁵

Årsmötet i juli 1916 blev dramatiskt; Aro protesterade mot representanterna för de understödande medlemmarna. Ordförande Oskar Ekman varnade honom för att uppträda olämpligt och hotade med att beröva honom rätten att yttra sig. Sedan en majoritet röstat för att Aro skulle få framlägga sina skäl förklarades valet av de understödande medlemmarnas representanter ogiltigt. Resultatet blev att samtliga styrelsemedlemmar utom Aro och Elis Sivén från Tammerfors avgick, trots att deras mandat utlöpte först vid årsskiftet. De avgående med presiden-

⁴⁴ *SUL* 1916, s. 332.

⁴⁵ *SUL* 1916, s. 464, 481, 484, 486, 491-492, 541-543. Simförbundets styrelseprot. 16.4.1916, SimF, FIA.

ten, kommerserådet Lars Krogius i spetsen följd av HSS:arna Ekman, Westerholm, Henriksson och Forssell samt representanterna för Björneborg och Vasa, hänvisade till "en smädelsekampanj, som i illvilja och tarflighet torde söka sin like" i den finskspråkiga dags- och idrottspressen. De avgående representerade HSS:s ledning och årsmötet valde nu i stället en ledning som stod nära HU. Som president ersattes FÅA-direktören av direktören i försäkringsbolaget Suomi, V.A. Lavonius, medan posterna som ordförande, viceordförande och sekreterare övertogs av HU-ledningen Vartiovaara, Aro och Raita. Styrelsen hade med ett slag övergått från stark svensk majoritet till en helfinsk sammansättning. I *Urheilulehti* beklagade Aro utgången, svenskarna hade vägrat ta emot 3 poster av 9, och att svenskarna medvetet planerat en demonstration: "Rent ut sagt är styrelsen nu finskspråkigare än själva de finskspråkiga väljarna önskade".⁴⁶

Den nya förbundsstyrelsen övergick omedelbart till finska som protokollspråk och återtog *Urheilulehti* som förbundets officiella organ, en ställning som den tidigare styrelsen berövat bladet i stridens hetta. Konflikten ter sig m.a.o. som en "klassisk" språkkonflikt, men då *Finsket Idrottsblad* i en översikt över förbundets historia och konflikten talade om en vändpunkt avsåg bladet något annat än enbart den naturliga utvecklingen att det finska elementet efterstävade och småningom skulle ha fått ledningen. Det konstaterade att tävlings simningen i landet i brist på simhallar inte kommit så långt:

Men Simförbundets verksamhet har ej heller varit i främsta rummet inriktad på framdrifvandet af rekordbrytare. Nej, det har ställt sin uppgift vidare och större, det har främst haft den praktiska nyttan som ögonmärke. Att i så vida kretsar som möjligt sprida simkunnighet jämte insikt i sätten att rädda en drunknande och återkalla honom till lif – detta filantropiska mål har förbundet aldrig förlorat ur sikte.⁴⁷

Bladet menade att simförbundet varit exceptionellt i detta avseende, eftersom motsvarande förbund i andra länder nöjt sig med "den lättare och angenämare uppgiften att leda det rent sportsliga arbetet på området." Man kunde vänta att sedan "röjningsarbetet" utförts skulle ut-

⁴⁶ Prot. 30.7.1916, SimF, FIA. *SUL* 1916, s. 715-716. *Hbl* 20.7.1916. Teräsvirta, s. 32-34.

⁴⁷ *FIB* 4.8.1916, s. 173, 179.

vecklingen i framtiden gå i den sportsliga riktningen, särskilt som den nya styrelsen stod så nära HU, som "är ju äfven i vida högre grad än Helsingfors Simsällskap en ren idrottssammanslutning."

Bladets analys att det var fråga om något mer än "den i tvåspråkiga organisationer oslippliga språkfrågan", får stöd förutom av Aros tidigare citerade yttranden av att det fanns visst stöd på finskt håll, bl.a. av Sivén, för den gamla styrelsen. Bakgrunden till hans inställning framgår av hans polemik mot Aro för att denne angripit bröstsimmet och velat införa crawl i simskolornas undervisning. Sivén ansåg crawlen för svår, särskilt i sjögång, och för tung. Aro var ute för att främja tävlingssimningen; om man avskaffade bröstsimningen skulle man kanske få fram flera mästarsimmare, men målsättningen borde vara att få alla med: "I våra nuvarande förhållanden, i avsaknad av simhallar, lönar det sig inte för oss att tänka på att baka världsmästare, utan vi bör fortsätta i den riktningen att simkonsten sprids i så vida kretsar i vårt land som möjligt".⁴⁸

Den nya förbundsstyrelsen drev dock igenom att crawl upptogs på simskolornas program, men Sivén var inte den enda som motsatte sig. Aro deklarerade att bröstsimningen inte var "ett naturligt simsätt", utan egentligen hörde till konstsimningens område, grundsimundervisningen borde utgå från crawl. Aro var på intet sätt motståndare till simundervisning, men för honom låg betoningen på tävlingssimningen och de nya simsätten.⁴⁹

Ringar i vattnet 3

Konflikten inom simförbundet kom även till synes på ett annat plan. Redan vid finska mästerskapen 1916 inlämnades en protest mot några av HSS:s aktiva för att de var svenska respektive ryska undersåtar. Simförbundets bestämmelser var något oklara, men den nya styrelsen tolkade dem i enlighet med FGIF:s linje så att endast finska medborgare hade rätt att delta. Frågan behandlades vid årskongressen 1917 då styrelsen

⁴⁸ *SUL* 1916, s. 685. *FIB* 4.8.1916, s. 174.

⁴⁹ A r o i *HU r.y. 1916-1956*, s. 12 och vid simförbundets årsmöte 27.7.1920, även styr.prot. 11.4.1921, SimF, FIA. Jfr hans artiklar om simningens nytta, cit. i *FIB* 1915, s. 155-156 och krav på simundervisning, *SUL* 1913, s. 562-564, 1916, s. 619-620. *Teräsvirta*, s. 36.

ville ändra bestämmelserna på motsvarande sätt. Mot varandra stod HSS:s John Henriksson, som ansåg att bestämmelsernas "finsk amatör-simmare" inte avsåg finsk undersåte och påpekade att internationella simförbundets stadgar medgav simmare rätt att representera ett land om han varit bosatt där i ett år. Aro däremot ansåg att bestämmelsen avsåg undersåtar och att man borde akta sig för "fraternisering" med de många främlingar som vistades i landet.⁵⁰

Henriksson ansåg att förbundets beslut att endast acceptera finska medborgare inte så mycket dikterades av principiella skäl, utan av att HU och likasinnade ville rikta ett hugg mot HSS. Sällskapet ansåg att det var fråga om "en trångbröstad tolkning", som åsidosatte medlemmar som tidigare fått delta. HSS svarade med att inte anmäla några deltagare till mästerskapen 1917 där sällskapet självt stod som arrangör i samband med sitt 30-årsjubileum. *FIB* betecknade sällskapets tillvägagångssätt som "en väl radikal protestform". Följande år ansåg HSS sig i de förändrade förhållandena "moraliskt oförhindrad" att delta.⁵¹

Efter splittringen och nederlagen i simförbundet kände HSS sig skäligen isolerat, vilket man motverkade på olika sätt. Ett var en mera markerad svenskhet, årsmötet 1918 antecknade till protokollet att sällskapets officiella språk var svenska; i stadgarna infördes detta 1925. Ett annat sätt var att intensifiera simundervisningen bland den svenskpråkiga kustbefolkningen, sommaren 1917 i samarbete med Nylands svenska ungdomsförbund i Esbo och Lovisa skärgårdar. Vidare gick HSS in för att söka närmare samarbete med de svenskspråkiga simföreningarna, år 1917 närmast med Åbo Simklubb, "nära nog det enda landsortssällskap, som fullt senterat betydelsen af en Finlands-svensk simmar-front". HSS instiftade en vandringspokal i vattenpolo för dessa två föreningar och man ordnade demonstrativt pokaltävlingar mellan föreningarna samtidigt och i samma grenar som finska mästerskapen. ÅSK avstod från sin finalplats i mästerskapen i vattenpolo för att i stället spela mot HSS. HSS inbjöd heller inte simförbundets styrelse till sitt 30-årsjubile-

⁵⁰ Simförbundets årsmötesprot. 30.7.1916, styr.prot. 16.8.1916, SimF, FIA. *FIB* 1916, s. 167, 195, 1917, s. 223- 224. *SUL* 1916, s. 769. Intressant nog ansåg *Työmies* 19.8.1916 att beslutet i medborgarskapsfrågan var "koko lailla wanhanaikainen".

⁵¹ HSS:s årsberättelse 1917, tryckt i *HSS. Minnesskrift 1937.*, s. 247. Styr.prot. 25.7.1916, extra mötes prot. 1.8.1917, HSSA, HStA. *FIB* 1917, s. 153, 1918, s. 152. *SUL* 1917, s. 740.

um. Följande år anslöt sig HSS till Svenska Finlands Idrottsförbund och inom detta bildades på HSS:s initiativ ett svenskt förbund som en sektion. Övriga stiftande medlemmar var Åbo Simklubb och Hangö och Ekenäs Simsällskap. Årsberättelsen hoppades

... att detta beslut skall lända simsportens utövare bland den svenska befolkningen i Finland till nytta och sammanföra de svenska simorganisationerna, vilka sedan landets gamla specialförbund råkat helt och hållet i finska händer varit i avsaknad av nödig sammanhållning.⁵²

Föreningarna kvarstod dock i simförbundet. Trots att röster höjdes för att det svenska förbundet skulle organisera sitt förhållande till simförbundet på samma sätt som det svenska centralförbundet till FGIF, kom anknytningen till simförbundet fortsättningsvis att vara viktigare för simmarna än SFI.⁵³

Konflikten i simförbundet blev heller inte långvarig. Vid årsmötet 1921 var man redo för försoning eller som protokollet formulerade saken:

... framgick att den bitterhet vilken för fem år sedan ledde till de svenska simmarens avgång från förbundsstyrelsen, var borta och att en god kamratanda återigen råder bland våra simmare, vilka återigen med gemensamma krafter önska utveckla simidrotten i vårt land. Huvudklämman i talarens andragande var: "Bort med politiken från idrott".⁵⁴

I detta skede hade emellertid arbetarsimmarna redan ställt sig utanför förbundet.

Fortsatt splittring

Det dröjde länge innan specialföreningar i simning uppstod inom arbetaridrotten. Till en del berodde detta på att många arbetaridrottsföreningar var universalföreningar som också hade simning på programmet,

⁵² Årsberättelse 1917, tryckt i *HSS. Minnesskrift 1937*, s. 249. Styr.prot. 1.8.1917, HSSA, HStA. Simförbundets styr.prot. 8.7. o. 4.8.1917. SimF, FIA. *FIB* 1918, s. 39, 133. *SUL* 1917, s. 759, 782-785.

⁵³ *FIB* 1918, s. 133, 153. *HSS 1887-1987*, s. 89, 353.

⁵⁴ Årsmötesprot. 6.8.1921, SimF, FIA, tryckt på finska i *Pöytäkirja tehty Suomen Uimaliiton 16:ssa vuosikokouksessa Helsingin Virkamiesyhdistyksen talolla 6 p:nä elokuuta 1921* (Helsinki 1922), s. 3. Jfr även talen vid HSS:s 35-årsfest 1922, *Hbl* 9.8.1922.

Solbadande skönheter på Rönnskär 1934 (Helsingfors stadsmuseums bildsamlingar, foto Fred Runeberg). På 1920-talet tog solbadandet, havsbaden och sandstränderna, särskilt på Rönnskär och Sandudd, delvis över från siminrättningarna. De båda senare hade plager utan bassäng. HSS flyttade 1934 från Ursins till Ugnsolmen där det fanns havsbad, bassäng och plage.

såsom t.ex. Ponnistus och Jyry i Helsingfors, till en del på att tävlings-simningen var bunden till siminrättningar. T.ex. Jyry ordnade sina första medlemstävlingar 1908, men använde sig av Ursins. En egen simsektion grundade föreningen sålunda först i juli 1917.⁵⁵

Föregångarna inom arbetarsimningen fanns i Kymmenedalen, landets äldsta simsektion inom en arbetaridrottsförening grundades av Kotkan Riento 1912; den anslöt sig till simförbundet. Föreningen hade grundats 1906 som en underavdelning av röda gardet, men övergick efter gardets upplösning till att vara en underavdelning av arbetarföreningen. Verk-

⁵⁵ Leena Päckönen-Laine, *Helsingin Jyry. 75 vuotta työläisurheilua* (Helsinki 1978), s. 29-30, 37, 48. Seppo Hentilä, *Suomen työläisurheilun historia 1. Työväen Urheiluliitto 1919-1944* (Helsinki 1982), s. 42.

samhetsformerna inom arbetarsimningen var i stort sett desamma som inom de borgerliga föreningarna. Riento höll sålunda simskola och kunde 1917 hålla sin femte högtidliga promotion. Jyrys simsektion anslöt sig till förbundet sommaren 1917.⁵⁶

Efter 1918 organiserades simningen i Jyry inom en simavdelning, som exceptionellt var öppen också för medlemmar i stadens andra arbetaridrottsföreningar. Detta ledde till konflikter då en specialförening, Helsingin Työväen Uimarit grundades 1921. När HU flyttade till Hummelviken fick Jyry överta Busholmens siminrättning som föreningen fr.o.m. 1921 delade med HTU. År 1921 anhöll Jyry och HTU att stadens skulle uppföra en siminrättning på Blåbärslandet och då denna uppfördes 1922 hade staden fyra siminrättningar som disponerades av olika föreningar: HSS på Ursins, HU i Hummelviken, HTU på Busholmen och Jyry på Blåbärslandet. Samtliga hade simskolor för vilka de uppbar kommunalt stöd enligt samma principer som HSS i början av seklet.⁵⁷

Splittringen på organisationsplanet hade alltså lett till en betydande utvidgning av simfaciliteterna, vilka ytterligare förbättrades 1928 då landets första simhall öppnades i Helsingfors. På tävlingsektorn förekom dock inget samarbete. Sedan FGIF uteslutit alla föreningar och idrottsmän som deltagit på den röda sidan 1918 grundades Arbetarnas Idrottsförbund i början av 1919. I enlighet med sin linje förbjöd AIF simföreningarna att ansluta sig till simförbundet och grundade en egen simsektion i april 1919; denna ordnade sina första mästerskap 1920. Även inom AIF tillkom snart en serie specialföreningar, i Tammerfors 1919, Helsingfors 1921, Åbo, Uleåborg och Vasa 1922, vilka tog över från de allmänna föreningarna. Någon tävlingskontakt med simförbundets föreningar förekom inte förrän 1940.⁵⁸

Simningens splittring tog inte slut med arbetarsimföreningarnas grundande. År 1939 nöjde sig de akademiskt bildade simmarna inte med

⁵⁶ *Työväen Urheilulehti (TUL)* 1917, 3-4, 34, 27.9.1917, 113-114. Laine, s 410. Hentilä, s. 53. *FIB* 1917, s. 222.

⁵⁷ Pääkkönen-Laine, s. 131-132. *TUL* 1921, s. 154-155. Stadsfullm. prot. 20.6.1919 § 7, 19.5.1920 § 24, 8.6.1921 § 14, 30.12.1921 § 2, 14.6.1922 § 10, HStA.

⁵⁸ *TUL* 1919, s. 114, 123, 1920, s. 238, 252-253, 1922, s. 176, 333. Hentilä, passim, särsk. s. 90, 100-101, 105, 125, 127-129, 148. Pääkkönen-Laine, s. 133-135. Simförbundets styrelseprot. 22.5.1919, SimF, FIA. *HSS 1887-1987*, s. 112-113.

HU, utan bildade specialföreningen Ylioppilasuimarit, som efter två år etablerade sig som den allmänna simföreningen Vetehiset, som beslöt sig för att koncentrera sig på ”framtidens stadsdel Munksnäs”.⁵⁹ På 1950-talet medförde socialdemokratins splittring att vänstersocialisterna bröt sig ut ur HTU för att bilda föreningen Kuhat.

Djupdykning eller konstgjord andning?

Konflikten åren 1916–1918 följdes av starka emotioner, organisationskamp och presspolemik, men det är frapperande hur snabbt konflikten överbyggades, på 1920-talet fanns inte mycket mer än ädel tävlan kvar mellan de borgerliga simföreningarna. Man frågar sig hur djupt konflikten egentligen gick och vilka faktorer som slutligen betingade den otvivelaktigt intensiva striden 1916–1918.

Konflikten i HSS hade uppenbart anknytningar till de språkkonflikter som skakade idrottsvärlden vid denna tid. De svenskspråkiga ansåg sig ha blivit utrökta ur FGIF och bildade 1912 Finlands Svenska Gymnastik- och Idrottsförbund (från 1917 Svenska Finlands Idrottsförbund), som efter att först ha hävdat en likvärdig position år 1914 accepterade en ställning som distrikt inom FGIF. Av intresse i sammanhanget är att flera av HSS:s ledande personer (Ekman, Westerholm och Henriksson) deltog i grundandet av det svenska förbundet och innehade styrelseposter i detta, Westerholm som ordförande 1916. Två av huvudpersonerna i konflikten i HSS var också engagerade i idrottsbladen, Westerholm utgav *Finskt Idrottsblad* till 1918, medan Aro från 1911 medverkade i *Urheilulehtis* redaktion. Uppenbart är att motsättningarna i dessa andra organ spelade en roll för konflikten i HSS.⁶⁰

”Utrensningen” 1916 inspirerades till en del av 1910-talets bygdesvenska inriktning och aggressiva svenskhet, som Artur Eklund samma år formulerade i satsen ”så böra de svenska idrottsmännen i Finland känna, att äfven de bära ansvar för sin stam, sitt språk och sin odling ... att binda dem fast vid den krets de naturligen tillhör”. I detta perspektiv blev egna föreningar ett självändamål, men i fråga om kontrollen över en förening som HSS tillkom en psykologisk reaktion och sårad själv-

⁵⁹ *Vetehiset r.y. 50 v. 1939-1989* (Helsinki 1989), s. 23-25.

⁶⁰ Halila, s. 265-269, 287, 291-292.

känsla: "I likhet med hvad fallet varit på bildningens och kulturens områden, så har det ock artat sig på idrottens fält: svensk företagsamhet plöjer marken, men unnas snart ingen del i skörden."⁶¹ Det var inte tilltalande att avstå decenniernas "skörd" på simundervisningens område åt en grupp crawlsimmande skolpojkar.

Konflikten inom simförbundet hade en parallell i den samtida konflikten inom skridskoförbundet där verksamheten på ett något likartat sätt var koncentrerad till städerna och knuten till innehavet av en skridskobana. Förbundet hade monopol på mästerskapen och det internationella samarbetet, men accepterade endast en medlemsförening från varje ort, vanligen de äldsta och därmed svenskt dominerade. Konflikten tillspetsades i Helsingfors där de finskspråkiga skridskolöparna var ovilliga att ansluta sig till Helsingfors Skridskoklubb som dominerade förbundet. Efter att FGIF upprättat en med specialförbundet konkurrerande sektion kunde konflikten biläggas 1918. Simförbundet hade dock ingen motsvarande exklusivitetsklausul i sina stadgar och det fanns därför inga formella skäl för att konflikten HSS-HU skulle splittra också förbundet, utan detta måste närmast tillskrivas att HSS-ledningen hellre demonstrativt avgick än gick med på att dela makten.⁶²

Konflikten sammanföll eventuellt med andra politiska skiljelinjer. Det är oklart i vilken utsträckning de unga simmarna var politiskt intresserade, men Aro utpekades vid flera tillfällen som gammalfinne och skrev i *Uusi Suometar*, medan HSS:s ledning var starkt svenskt och konstitutionellt sinnad. Det är svårt att veta vad Aro ansåg om simförbundets ostentativa hyllande av Eugen Schauman eller HSS:s styvnackade vägran att hissa ryska flaggan högre än andra nationers, vilket ledde till polisingripande vid sällskapet internationella tävlingar 1912. Å andra sidan framträder Aro inte i dessa sammanhang som radikal finskhetsman, även om han knappast hade mycket till övers för "svensk separatism". I de aktuella konflikterna var han klart intresserad av kompromisslösningar, men motparten lämnade inget utrymme för sådana.⁶³

Konflikten kan även ses som en avspeglning av 1910-talets motsätt-

⁶¹ *FIB* 1911, s. 61, 1916, s. 276. Jfr Henrik Meinanders uppsats ovan, s. 11-23.

⁶² *FIB* 1916, s. 17-18, 1917, s. 4, 9-10, 49-50, 1918, s. 3-4. Halila, s. 198-204, Lai-
ne, s. 395-401.

⁶³ *Hbl* 21.7.1912. *HSS 1887-1987*, s. 65-68. Jfr Matti Klinge, *Studenter och idéer. Studentkåren vid Helsingfors universitet IV* (Helsingfors 1979), s. 42-44.

ningar om idrottens mål. Diskussionen rörde, starkt förenklat, massidrott, harmoniska kroppsrörelser och gymnastik kontra tävlingsidrott med individuella prestationer och "rekordraseri". Förespråkarna för det förra synsättet talade för idrottsutövningens mångsidighet, prestationernas skönhet, grupp tävlingar och lagsport samt mot intensiv träning, jagandet av rekord och individuell ära. Vidare motsatte man sig tanken att en nations idrottsliga storhet kunde bestå i att "representanter" besegrade representanter för en annan nation. Motståndarna betonade det individuella kampmomentet, tävlingen som naturlig konkurrensform, den mätbara prestationen och specialiseringens välsignelser.⁶⁴

Ingen av huvudpersonerna i konflikten i HSS och simförbundet deltog i den diskussion som fördes i *Finskt Idrottsblad*. En av HSS:s främsta insatser i landets simhistoria är dessutom att sällskapet etablerade en modell för alla senare simföreningar. Enligt den var en simförening en medborgarorganisation som tog ansvar för att utbreda sim- och livräddningskunskap, hålla simskolor och ordna promotioner. Tävlingssimningen var endast ett inslag bland andra. Modellen slog igenom så totalt att den följdes av alla simföreningar inklusive arbetarsimföreningarna. I helt förändrade förhållanden har den frångåtts först på senaste tid då renodlade tävlingsföreningar framträtt. Simmarna kan därför inte entydigt placeras in i 1910-talets diskussion om idrottens mål, eftersom alla var ense om simundervisningens och livräddningens betydelse, men det är uppenbart att crawlsimmarna stod närmare tävlingsflygeln, medan de äldre svenskspråkiga ledarna snarare omfattade den andra ståndpunkten.

Så länge det i Helsingfors fanns bara en siminrättning, förelåg inte underlag för flera föreningar och så länge simsällskapets verksamhet begränsade sig till att upprätthålla simskola och några uppvisningar varje säsong fanns det få konfliktämnen. Det var först då verksamheten försköts i riktning mot tävlingsidrott som konflikter uppstod. Ett slags katalysator blev crawlsimningen och motsättningarna utlöstes i form en språkkonflikt.⁶⁵ Att se den enbart som en sådan vore dock i hög grad missvisande. I Sverige skedde differentieringen på simningens område tidigare och en motsvarande splittring som mellan HSS och HU inträf-

⁶⁴ Diskussionen fördes i *FIB* 1910 under rubriken 'Är idrotten i Finland inne på osund väg' och på nytt t.ex. 1915, s. 298-300.

⁶⁵ Jfr *HU* 1916-1941, s. 8.

Dick Cavill,
uppfinnaren
af the Crawl-
stroke.

fade mellan Stockholms Allmänna Simförening och tävlingsföreningen Stockholms Kappsimmingsklubb 1895 utan någon språkfråga.

Det förefaller alltså som om vad som från början var en generationskonflikt och en motsättning mellan olika sätt att prioritera simningens komponenter, ideologiserades och kläddes i språkstridens dräkt. För denna språkstid var J. Trudgen och D. Cavill emellertid minst lika viktiga som de inhemska språkideologerna. Definierad som språkstrid åstadkom konflikten mycken uppståndelse, men denna övergick snart på andra objekt, varefter simmarna blev kvar med ett utbyggt organisationsnät, fler siminrättningar och en konflikt som snabbt gick över.⁶⁶ Detta är inte det enda exemplet på språkstridens "resursmobiliserande" verkan i Finland.

⁶⁶ Jfr t.ex. den "förståelse" för HSS:s ledning i den "omogna och oklara" språksituationen som uttrycktes redan i HU:s tioårsberättelse, *HU:n toiminta v. 1916-1925*, s. 10.

Inom forskningen i Finland har man ofta sett språkfrågor som både orsak och verkan. Språkfrågan och dess symboliska aspekter har dominerat granskningen av Finlands moderna historia på ett sätt som i många fall överskuggat andra minst lika viktiga faktorer. Ett enskilt exempel kan givetvis endast vara ett bidrag till etablerandet av ett mönster i för- eningsväsendets uppdelning, men crawl- och språkstriden kan tjäna som en varning beträffande nödvändigheten att skilja på form och innehåll.

